

ECHIPA 2 / TEAM 2

Ruxandra GRIGORAȘ

Rareș FOTĂU

Rareș URZICĂ

Anca-Maria PĂNOIU

MUZEUL, O CALE STRÂMTĂ / THE MUSEUM AS A NARROW PATH

Cuvinte cheie: traseu muzeal inițiativ, experiență muzeală, muzeologie neconvențională

Muzeul Țăranului nu se oferă vizitatorului pe tavă. Îl va dezamăgi profund pe cel care caută obiecte și atât – depozitate de vibrație, protejate de geamuri igienice, aliniate cuminte și decorticate de taină prin etichete sec-informative care liniștesc conștiința, dând iluzia înțelegerii. Muzeul Țăranului Român provoacă. E incomod. E problematic. Irită ca o ghicitoare căreia nu îi găsești răspunsul, ca un mozaic neîntocmit, ca o căutare căreia nu îi întrezărești capătul. Te cere cu totul, te pune la treabă, te îndeamnă: să scotocești, să plămădești, să închipui. Să încerci și, dacă nu reușești, să te întorci.

Keywords: museal initiation trail, museal experience, unconventional museology

The Museum of the Romanian Peasant is not one which lets itself taken for granted by the visitor. It will certainly disappoint those who are looking for nothing more but objects – deprived of vibration, protected by secure glass cases, obediently aligned and emptied of all mystery by dried-up labels offering nothing else but information, appeasing the conscience with the illusion of understanding. The Museum of the Romanian Peasant incites the visitor. Even if this sometimes makes it uncomfortable and problematic. It nettles like a riddle with an answer still unknown, like an unfinished mosaic, like a search in progress. It asks for the visitor's whole attention and spirit, it stirs and invites him/her to ferret, to knead, to imagine brand new meanings starting from old things. To give a try and, if one does not come to an end, to return.

LOCURI ÎN AFARA LIMITEI WORKSHOP martie - aprilie 2014

Workshop-ul este parte a evenimentului „Spațiul muzeal la limită”, manifestare dedicată aniversării a 150 de ani de la înființarea învățământului românesc de arhitectură 1864-2014.

OBIECTUL-POARTA. Poarta ținească din ve-
chime avea armătura simbolică a trecerilor
păzite de magic, a riscului schimbării contraba-
lansat de semnele apărătoare încrustate.
TRANSLATAREA lui îi adăuga DIMENSIUNEA
DURATEI.

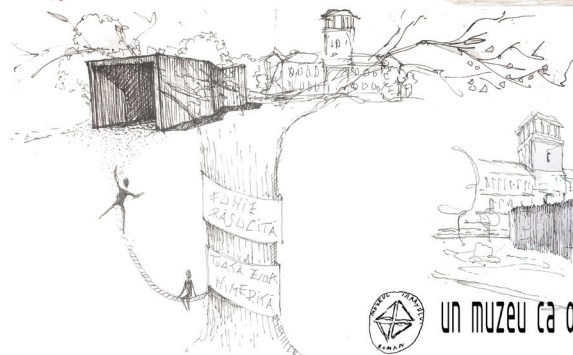

DIFFICULTATEA înțelegii discursului muzeal este
superală astfel prin EFORTUL de a te
strecura printr-un spațiu care devine din ce în
ce mai provocator prin dimensiune. Efortul este
rasplatit simbolic, în planul cunoașterii.

Mai mult, Împietitura oferă o FILTRARE specială
a lumii naturale, apa încălă atmosfera din interio-
rior să fie încălcată de misterul îndetelărilor
de lumină care ASCUND și DEZVALUE.

DRUM. alegerea de a-l parcurge sau de a-l refuza. OBSTACOL. incomod, nefiresc
și astfel infant. ÎNȚIERE dureros. sinuos. anunț al unei experiențe roditoare, ca
o GHICITOARE, în spirit ludic, care rasplătește prin atâtea și atâtea sensuri de-
scoperite privirii iscoditoare.

un muzeu ca o cale stramta

Instituții organizatoare:
Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu”
Muzeul Național al Țăranului Român
Parteneri media: Arhitectura

Autori:
Rares Fofau | Ruxandra Grigoras | Anca Maria Panou | Rares Urzica

Spațiul, experiența și obiectul se topesc în substanța unui discurs care așează lucrurile în așa fel încât ele să se poată compune în oricâte răspunsuri. Lucrurile nu sunt doar într-un singur fel, iar Horia Bernea, fondatorul muzeului, a știut că ar fi fost nedrept să livreze imaginea de-a gata a unui țăran reificat, pentru că orice tipologie operează cu excluderi, violentând adevărul. De aceea, a oferit – discret, dar puternic – instrumentele de trebuință pentru ca fiecare, pornind de la o realitate concretă, obiectuală, să își poată plăsmui propriul țăran. Și tot Horia Bernea spunea că nu își dorește să facă un muzeu la îndemâna oricui.

Muzeul Țăranului Român e un muzeu greu. Dincolo de toate înțelesurile subtile – pe care, de altfel, le cuprinde din plin – credem că acesta este primul lucru pe care ar trebui să îl spună potențialilor săi vizitatori încă dinainte ca aceștia să îi calce pragul: „Sunt un muzeu dificil, pentru că sunt un muzeu diferit. O cale strâmtă pe care nimeni nu te forțează să apuci, dar pe care dacă ai apucat să pășești, trebuie să știi că vei fi pus la încercare.” E, mai întâi, un mesaj onest, dacă ne dorim ca vizitatorii să nu fie dezamăgiți. Iar privit mai îndeaproape, e un mesaj esențial, dacă vrem să evităm ca vizitatorii să îl înțeleagă greșit. Pentru că cine înțelege greșit poate să ducă vorba. Și e păcat. Chiar Peter Green, delegatul EMYA care în 1996 a venit la București să evalueze muzeul conform unei grile europene extrem de pretențioase, a reproșat lipsa unui sistem de avertizare exterior muzeului prin care cei care vin să afle încă de afară că îi așteaptă o experiență diferită. Iar în însemnările Irinei Nicolau se regăsesc pasaje în care mărturisește că nu s-au găsit timpul și energia de a gândi o astfel de soluție. Asta am încercat noi. Firește, avertismentul nu ar fi trebuit atunci și nu ar trebui nici acum făcut direct, negru pe alb. Ci într-un spirit ludic, conotativ, în tandem cu discursul muzeal.

The space, the experience and the object melt together in the dense substance of a museal discourse which organizes things in such a way that they can combine themselves in no matter how many answers. The things have more than only one facet and Horia Bernea – the founder of the Museum – knew that it would have been unfair to deliver the ready-made image of a reified peasant, because each and every typology is founded on exclusions, therefore it is forcing the truth. This is the reason why he chose to offer – by subtle, but thorough means – the necessary tools so that every visitor, keeping in mind as a tee the material concreteness of the exhibits, could knead a personal image of the peasant. It is Horia Bernea as well who used to say that he did not want to make a museum that should be at hand for everyone.

The Museum of the Romanian Peasant is a difficult one. Beyond all its diverse and original meanings, we think this is the first message it should transmit to its potential visitors even before they come to step on its threshold: “I am a difficult museum, because I am a different museum. A narrow path which you are not compelled to follow, but which, once you have stepped upon, you should know that you are to be provoked”. It is, first of all, an honest message, if we want that the visitors would not be disappointed. Furthermore, it is an essential message if we want to avoid the visitors misunderstanding its profile. Because those who misunderstand, spread the word. And this would be a pity. Even Patrick Green, the EMYA delegate who came to Bucharest in 1995 in order to evaluate the Museum in accordance with an extremely exigent European evaluation grid, reproached the absence of a warning system exterior to the Museum which should apprise the potential visitors that a different experience is expecting them. As well as that, the notes of Irina Nicolau on the making of the Museum comprise fragments in which she admits that they could not find the time, nor the energy to conceive such a solution. This is what we tried to do. Of course, this warning system should not have been and still should not be a direct one, but made in a playful, connotative way, in coherence with the museal discourse.

Acestea au fost datele problemei atunci când echipa noastră, pestriț de interdisciplinară (trei arhitecți și un etnolog, toți în formare), s-a apucat de lucru. Ne-a pândit, la început, alunecarea în poziția specialistului, care tinde să acuze lipsa de efort sau de înțelegere a celor care se grăbesc să critice muzeul. Apoi, cineva a propus să rememorăm, fiecare în parte, clipa primului contact cu MȚR. Ne-am dat seama că toți am trecut prin zgomotul de la început, că pe toți ne-a pândit revolta. Avem nevoie, prin urmare, să gândim un obiect-semnal, exterior muzeului, care să conducă spre clădire și spre stare deopotrivă. Din zgomotul Pieței Victoriei, el trebuie să fie în stare să șoptească faptul că în apropiere pândește o experiență diferită, astfel încât numai cine trebuie să audă. Avem nevoie, așadar, de un obiect care să funcționeze ca o sită, cernând furnicarul de oameni din Piața Victoriei în așa fel încât muzeul să își aleagă vizitatorii. Dar și vizitatorii trebuie să aleagă muzeul! Privit așa, obiectul trebuie să fie, la nivel fizic, doar o alternativă – o entitate care să nu încurce configurația urbanistică și să nu complice circulația fluxului uman. Parcurgerea lui trebuie să fie dictată numai și numai de curiozitate și de alegere. Iar odată ales, obiectul trebuie să răsplătească persoana cu o poveste care să o implice, care să se ofere treptat înțelegerii. Totodată, ca să păstrăm deplina coerență cu muzeul, pregătirea pe care vrem să o oferim potențialului vizitator prin obiectul nostru trebuie să subîntindă ideea unei inițieri. Și cum orice inițiere e dureroasă, și experiența oferită de obiect trebuie să încapsuleze o cătine de străduință, de îngustime, de piedică ce se cere depășită. Tot ideea inițierii ne-a dus cu gândul la trecere. Ce înseamnă ea și cum o desenăm? Avem nevoie de un spațiu tensionat, care să sugereze nesiguranța atât la nivelul imediat, al experienței senzoriale, cât și la un nivel mai profund, simbolic și metaforic. Și, în sfârșit, avem nevoie de ceva

These were the data when our interdisciplinary team (three architects and an ethnologist – all of them in formation) set out to work. At the very beginning, we found ourselves tempted by the perspective of the specialist who tends to accuse those who, because of their lack of effort and understanding – hurry to criticize the Museum. After that, someone suggested that each of us should recall the moment of his/her first contact with the Museum of the Romanian Peasant. This was how we realized that all of us rebelled at the beginning. Therefore, we need to conceive a sign exterior to the Museum that should lead to the building and that should generate as well a state of mind auspicious to the visiting experience. In the midst of Piața Victoriei's noise, it should be capable of whispering that very near from there a different experience is awaiting – in such a way that only those who are capable of understanding should hear the calling. Consequently, we need an object that should function like a strainer, sieving the swarm in Piața Victoriei in such a way that the museum could 'choose' its visitors. But the visitors should be able to choose the Museum as well! From this point of view, the object should be, physically, only an alternative – an entity which should not alter the town planning of the area, nor complicate the circulation of the human flow. Only choice and curiosity should dictate the stepping on this path. And, once chosen, the object should pay back the person with a story capable of absorbing him/her, by gradually unfolding its meanings. As well as that, in order to keep unaltered the coherence with the Museum, the preparation which we intend to offer to the potential visitor by means of our object should comprise the idea of an initiation. And, as each and every initiation is painful, the experience offered by the object should as well encapsulate a trace of effort, of narrowness, of difficulty which asks for being overtaken. It is this idea of initiation which led us to the concept of passage. What does this mean and how to draw it? We need a tense space, which should suggest fragility at a first, sensorial stage, as well as

care deși pune probleme, să nu sperie, ci să invite. Să fie atât de subtil construit și așezat încât să nu epateze în peisajul pieței, dar atât de inedit încât să stârnească. Și să împrietenească omul cu locul.

Aveam înaintea noastră toate aceste substanțe complicate, dar o chimie potrivită încă ne lipsea. Ghicitoarea MȚR părea să ne fi prins și pe noi în clește, deși la început ne crezuserăm cunoscători. Am tras linie, într-un final, sub termenii adunați și scăzuți, înmulțiți și împărțiți. Primul rezultat a fost obiectul-poartă. Poarta țărănească din vechime avea armătura simbolică a trecerilor păzite de magic, a riscului schimbării contrabalansat de semnele apărătoare încrustate. Ca înfățișare, era obiectul țărănesc prin excelență, contrastând cu peisajul urban și găsindu-și corespondențe doar în arhitectura neoromânească a palatului proiectat de Ghika-Budești. Ca materialitate, lemnul are căldură, textură și organicitatea substanței luate dintr-o natură care nu-i e potrivnică omului. Prin chiar forma ei, poarta i-ar fi invitat pe oameni să treacă prin, anticipând o experiență, sugerând o preschimbare. Părea obiectul așteptat.

Totuși, nu ajungea. Primele rezerve au apărut în privința unei posibile reificări a porții țărănești. Luată din contextul ei organic (s-a pus problema zonei de proveniență care ar fi amprentat obiectul, despre care nici nu știam dacă ar trebui să fie unul vechi sau creat special pentru scopul nostru), ea ar fi fost un obiect rupt, nesprijinit de nimic – ca în dubletul ou-furcă din muzeu –, neînstare să creeze un continuum îndemnând la o stare propice descoperirii. Altfel spus, un obiect prea brusc și, de aceea, la fel de criptic ca muzeul în sine – problema avertismentului ar fi fost rezolvată într-o prea mică măsură. Pe lângă asta, se pierdea forța unui traseu presărat cu încercări și nu se realiza instalația problematică ce l-ar fi întâmpinat pe trecător cu experiențe atât senzoriale, cât și simbolice.

at a deeper, symbolic and metaphoric level. And last, but not least, we need something which in spite of raising uncomfortable issues, should not frighten, but tempt and invite. Something that should be so subtly conceived and laid that it should not astound in the landscape of the square, but original enough to stir. And to create a link between people and the place.

So, we had in front of us all these complicated ingredients and substances, but we were still unable to trace an adequate chemistry in order to combine them. The riddle of the Museum of the Romanian Peasant seemed to have overwhelmed as well, in spite of having thought of ourselves as specialists. At a certain point, we drew a line under all these items. The first result which came to our minds was the gate-object. The ancient peasant gate comprised the symbolical armature of the passages guarded by magic, of the risky change counterbalanced by the inwrought protective signs. Its appearance was that of a representative peasant object, in contrast with the urban setting and finding correspondence only with the neo-Romanian architecture of the Museum's palace, designed by the architect Ghika-Budești. From the point of view of the materiality, the wood has warmth, has the organic texture of a substance taken from a Nature not hostile to humans. By means of its very shape, the gate would have invited the pedestrians to pass through it, anticipating an experience, suggesting a change. It seemed to be the awaited object.

Nevertheless, it was not enough. Our first hesitations appeared when we came to realize the risk of a reification of the peasant gate. Extracted from its organic context (we thought as well of the zone of origin, which would have marked the object; as well as that, we were not sure whether it should be an old one or a gate manufactured for our purpose precisely), the gate would have been an incomplete object, a torn and unsupported one, incapable of creating a continuity powerful enough to generate a state of mind suitable for discovery. In other words, an object

Ideii de "poartă", puternică în sine, îi lipsea dimensiunea duratei. Ingredient nou, care odată descoperit ne-a dus spre forma unei porți translatate, care devine tunel. Unul care în exterior să își mențină forma, iar în interior, prin montarea unor pereți din împletitură, să se îngusteze în maniera unei pâlnii în secțiune orizontală – dificultatea înțelegerii discursului muzeal este sugerată astfel prin efortul de a te strecura printr-un spațiu strâmt. Păstrăm ideea organicității materiei și ne gândim să folosim pentru tunel împletitura de nuiele armată pe o structură de lemn, atât pentru aspect, plăcere tactilă și olfactivă, cât și pentru trimiterea pe care o face la un meșteșug arhaic. Mai mult, împletitura oferă o filtrare specială a luminii naturale, așa încât atmosfera din interior să fie încărcată de misterul dantelelor de lumină care ascund și dezvăluie. Ce ascund și ce dezvăluie? Gândindu-ne că ideea dificultății drumului trebuie sprijinită și cu simboluri ale vieții de zi cu zi a țăranului, am hotărât să prindem în împletitura din pânză alte obiecte, pe care privitorul să le descopere treptat: măști rituale și cruci de lemn pictate naiv. Ambele au forță sacră, însă în mod diferit: dacă masca trimite la înfruntarea cu dezlănțuirea forțelor malefice din timpul instabil al carnavalului, de sorginte precreștină, crucea este esența creștinismului, a jertfei și, totodată, semnul cu care țăranul însoțea fiecare obiect și fiecare gest cotidian. Această idee l-a făcut pe Horia Bernea să structureze întregul parter al muzeului pe ideea crucii, deci intenția noastră se justifică prin coerență cu interiorul. Alăturăm masca pentru a sugera că în mentalitatea arhaică elementele precreștine nu erau disociate de cele creștine în maniera reflexivă a modernității, ci se topeau într-o substanță spirituală firească.

Am gândit tunelul având cotituri care să crească tensiunea și o lungime care să acopere transversal distanța de pe spațiul verde cuprins între trecerea de pietoni de pe Șoseaua Aviatorilor și Bulevardul Kiseleff, astfel

too sudden and too cryptic – the warning system problem would have so remained practically unsolved. Moreover, the simple gate would not have been able to generate the force of a trail strewn with challenges; therefore the problematic installation which we aimed to create in order to offer the visitor an experience both sensorial and symbolic wouldn't have been achieved.

The idea of the gate – powerful in itself – lacked the dimension of duration. A new ingredient, which, once discovered, led us to the shape of a multiplied gate which so becomes a tunnel. One which maintains its shape outward, but inside, by means of some braiding walls, gets more and more narrow, as in the horizontal section of a funnel – the difficulty of understanding the museal discourse is so suggested through the effort of squeezing oneself through a narrow space. Keeping in mind the idea of an organic texture, we plan to use for the tunnel the vegetal braiding installed on a wooden structure, for the aspect, for the tactile and olfactory pleasure as well as for the allusion it creates to an archaic craftsmanship. In addition to that, the braiding offers a special filtration of natural light during daytime, so that the atmosphere inside should be mysterious due to the light laces that hide and unveil, at the same time. They hide and unveil what? Thinking that the idea of the difficult trail should be supported by symbols of the peasant's daily life, we decided to hang in the braiding some other objects, which the visitor should discover gradually: ritual masks and wooden crosses with naïve paintings. Both of them suggest a sacred force, but in different ways: if the mask is linked to the defying of the bursting baleful forces during the unstable time of the carnival – therefore, of pre-Christian origin –, the cross is the essence of Christianity, of sacrifice and, as well as that, the sign accompanying each and every object or gesture in the peasant's daily life. This was what made Horia Bernea structure the whole ground floor of the Museum on the idea of the cross, therefore our idea is authorized by its coherence with the interior of the Mu-

încât ieșirea din tunel să ofere răsplata efortului depus: clădirea Muzeului Țăranului. Alegerea spațiului verde ca zonă de amplasare se sprijină și pe cadrul vegetal, dar mai ales pe faptul că instalația nu ar încurca fluxul uman obișnuit din Piața Victoriei, reprezentând, așa cum am arătat, o simplă alegere pe care trecătorul o poate face sau nu. Să o facă îl ajută, e adevărat, și timpul lung care se petrece la semaforul de lângă ieșirea de la metrou – expunerea prelungită la mesaj fiind trucul de marketing pe care încercăm să îl folosim. Totodată, parcurgerea traseului dezvăluie, pentru cei atenți, răspunsul ghicitorilor pe care ne propunem să le prindem pe trunchiurile copacilor din apropiere: DRUM. Ele vor fi redată într-o grafie naivă, similară textelor din sala Hrana sau din cabinetele de studii, amintind de scrisul stângaci al țăranului vechi, nu tocmai obișnuit cu alfabetul. Materialul va fi unul natural – cânepă sau in – pentru a păstra regula organicității, iar aspectul bucăților va fi al unor ștergare tradiționale, pentru a ajuta obiectul mare – tunel – cu obiecte mici aflate într-o strânsă relație semantică. Prinderea trebuie să fie una solidă – fixare mai degrabă decât agățare, pentru a preîntâmpina vandalisme –, iar amplasarea se va face la nivelul ochilor, pentru o mai bună vizibilitate.

seum. We are adding the mask only in order to suggest that the ancient mentality did not dissociate the pre-Christian elements from the Christian ones in the reflexive manner we do nowadays, but melted them together in a natural spiritual substance.

We projected this tunnel with windings prone to increase the tension. Its length should transversally cover the green area between the pedestrian crossing on the Aviatorilor Lane and the Kiseleff Boulevard, so that the exit from the tunnel should offer the reward for the effort of its crossing: the view of the Museum of the Romanian Peasant's building. The choice of the green area for the installation of our tunnel is grounded on the natural references to a vegetal frame, but most of all on the fact that so, the installation would not perturb the usual human flow in Piața Victoriei – so representing, as already mentioned, only a choice that the pedestrian decides to make. Of course, the long waiting period at the traffic light at the subway exit is auspicious to this choice – the prolonged exposure to the 'message' being the stratagem we intend to use in order to enter the pedestrian's sight. As well as that, going through this trail will unfold, for those paying enough attention, the answer to the riddles which we intend to hang on the trees in the area: THE PATH. We plan to reproduce these riddles in naïve handwriting, much alike to the texts in the Nourishment hall in the Museum or to those in the studying cabinets – recalling the clumsy handwriting of the ancient peasant, not very accustomed to the alphabet. We intend to write these riddles on a natural cloth – hemp or flax – in order to keep the 'rule' of the organic texture. The appearance of these pieces of cloth will be that of traditional towels, in order to support the big object – the tunnel – with smaller objects establishing a strong semantic link. The hanging of these cloths has to be a lasting one – by fixing rather than hanging, in order to prevent vandalism –, and the layout should be at the average eyes-level, for a better visibility.

Cerc închis: am trecut prin traviu facerii încercând să facem un ceva care să supună trecătorul la traviu. L-am vrea un cerc apărător, la fel cum am vrea ca traseul nostru să nu chinuie rău, căci muzeul e un loc bun. Dar să zgândărească, așa cum spunea Irina Nicolau că trebuie făcut cu vizitatorul. Am gândit o anunțare și o cernere, o inițiere și un drum. Am căutat să punem în ecuație stări și simțuri, să implicăm intelectul, emoția și corpul, pentru a configura o experiență pregătitoare deplină. Am prins obiecte în țesătură pentru că el, obiectul, este calea prin care se ajunge la miez, rămășița pe care ne-a lăsat-o un țăran care nu mai există, dar pe care suntem liberi să îl plămădim. La sfârșit, ne-am dat seama că nu ne-a ieșit doar un obiect-semnal. Ci un muzeu în mic, care ajută Muzeul mare. Cam cum se ajută între ele oul și furca.

So, we came to a closed circle: we passed through the labor of the making by trying to make something capable of subduing the pedestrian to the labor of discovery. We intend this circle to be a protective one – as in ancient rituals. The same as we hope our path will not torment the potential visitor, because the museum is a good place. But, what we really hope is that it will stir, because Irina Nicolau used to say that the visitor should be stirred. We projected a warning sign as well as a sieving, an initiation and a path. We searched to combine states of mind and senses, to involve the intellect, the emotion and the body in order to configure a complete preparatory experience. We intertwined objects in the net because the object creates the path leading to the core, the remnant left from a peasant who does not exist anymore, but whom we are summoned to knead ourselves. In the end of all this, we realized that it was not a simple signal-object we created, but a small museum, in a strong relation with the big Museum.